

ВІДГУК
офіційного опонента
ШУКАТКИ Оксани Василівни
на дисертацію **ЛЮ Хань**
«ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
011 Освітні, педагогічні науки.

Актуальність теми дослідження

В умовах сучасних освітніх викликів, вимоги до професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти зростають у геометричній прогресії та зумовлюють нові педагогічні завдання, котрі потребують високого рівня сформованості комунікативної компетентності.

Однією з потреб сьогодення є вдосконалення освітнього процесу в галузі фізичної культури. Означене потребує належного оволодіння здобувачами освітніх компонент за освітнім стандартом, що спрямовані на набуття майбутніми вчителями фундаментальних теоретичних знань, практичних умінь, професійно-міжособистісного спілкування та навичок з дотримання високого рівня педагогічної взаємодії під час проведення з учнями занять фізичної культури.

З цієї позиції тема дисертаційного дослідження Лю Хань «Формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти» є досить своєчасною. Актуальність дисертаційного дослідження належно обґрунтовано у змісті дисертації. Вивчення тексту дисертації та опублікованих за темою дослідження наукових праць засвідчує, що рецензована робота Лю Хань присвячена дослідженню актуальної і недостатньо розробленої проблеми педагогічної освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дослідження проводилося у межах науково-дослідної роботи кафедри освітології і педагогіки Західноукраїнського національного університету «Професійне зростання педагога освітнього закладу: засадничі, теоретико-технологічні та практико-зорієнтовані аспекти (номер державної реєстрації 0121U110855).

Тему дослідження затверджено на засіданні кафедри освітології і педагогіки (протокол № 5 від 09.11.2021 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Результати дисертаційного дослідження носять об'єктивний характер, опираються на достатню кількість дослідницького матеріалу та

підтверджуються широтою охоплення і узагальнення зібраних і опрацьованих особисто автором первинних матеріалів, застосуванням комплексу методів наукового пошуку. Отримані показники обчислені з використанням методів математичної статистики.

Аналізуючи ґрунтовність наукових положень, висновків, необхідно, перш за все, відзначити логічний взаємозв'язок назви наукового напрямку, постановки мети і завдань дослідження. Висновки впливають з завдань та змісту дисертаційного дослідження, їх об'єктивність і новизна не викликає сумніву. Авторкою чітко визначена методична та теоретична основа дослідження.

Основні теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження викладено в 15 публікаціях авторки (з них 12 – одноосібні): 4 відображають основні наукові результати дисертації (усі публікації у наукових фахових виданнях України категорія «Б»); 9 матеріалів апробаційного характеру; 2 публікації, які додатково відображають наукові результати.

Робота складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загального висновку та списку використаних джерел (287 найменувань) та 9 додатків на 34 сторінках. Дисертація містить 34 таблиці та 10 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 301 сторінки, із них основний текст – 198 сторінок.

Достовірність результатів та їх наукова новизна

До найбільш значущих наукових результатів треба віднести те, що авторкою вперше визначено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти, розроблено дієву методику їхнього впровадження у викладання дисциплін професійної підготовки та створену авторську Програму з формування комунікативної компетентності у здобувачів освіти в закладах вищої освіти; розроблено структурно-функціональну модель формування у майбутніх вчителів фізичної культури комунікативної компетентності як сукупність стратегічного, концептуально-методичного та критеріально-діагностичного блоків, що разом дають змогу врахувати динамічно мінливі вимоги до формування комунікативної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури в закладах вищої освіти.

Нам імponує, що дисертанткою удосконалено змістове наповнення і сутність понять «професійна підготовка вчителів фізичної культури», «компетентність майбутніх вчителів фізичної культури», «комунікативна компетентність майбутніх вчителів фізичної культури», «соціально-комунікативна активність майбутніх вчителів фізичної культури», обґрунтовано критерії і рівні сформованості комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Також подальшого розвитку набули змістове наповнення професійної підготовки в межах формування у майбутніх учителів фізичної культури комунікативної компетентності в закладах вищої освіти, форми і методи формування даної компетентності здобувачами вищої освіти.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробці та запровадженні в освітній процес закладів вищої освіти, в затребуваності авторських матеріалів, які дозволяють в умовах освітнього процесу закладів вищої освіти значно підвищити його ефективність.

Необхідно вказати на достатню географію впровадження результатів дисертаційного дослідження Лю Хань.

Основні положення та результати дослідження упроваджені в освітній процес фахової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури Хмельницького національного університету (довідка про впровадження від 29.04. 2025 р.), Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (довідка про впровадження від 13.05. 2025 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка про впровадження від 13.05. 2025 р.).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому та ідентичності основних положень дисертації

У першому розділі **«Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності»** проаналізовано сучасні тенденції підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності у вищій школі, схарактеризовано сутність поняття «компетентність», подано наукові позиції щодо змістового наповнення поняття «професійна підготовка» майбутніх вчителів фізичної культури, розроблено схематичне зображення складових частин комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури.

На нашу думку заслуговує на увагу те, що автором висвітлено вітчизняний і закордонний досвід підготовки вчителів фізичної культури у закладах освіти, вивчення якого відкриває нові можливості для вдосконалення вищої освіти України в контексті її адаптації до загальноєвропейських освітніх вимог. З'ясовано особливості професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у різних країнах світу. Аналіз світових тенденцій дозволяє визначити ефективні напрями вдосконалення вітчизняної системи підготовки педагогічних кадрів з фізичної культури відповідно до сучасних викликів освітньої сфери.

У другому розділі **«Обґрунтування структурно-функціональної моделі і педагогічних умов формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти»** авторкою висвітлено особливості формування

комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури, запропоновано структурно-функціональну модель формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури, в якій обґрунтовано комплекс методологічних підходів: системного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого та діяльнісного. В розробленій моделі передбачено дотримання низки принципів, а саме: науковості, професійної спрямованості, врахування індивідуальних особливостей, варіативності та інноватики. Визначено структурні компоненти формування комунікативної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури: стимулюючий, когнітивний, організаційно-комунікативний та здоров'язбережувальний, які характеризуються мотиваційним, знаннєвим, комунікативним, здоров'язбережувальним критеріями та показниками. Комплексне формування компонентів формування комунікативної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури уможливило виокремлення оцінювальних рівнів їх сформованості: високий, достатній, задовільний, низький. Дисертанткою акцентовано увагу на реалізації педагогічних умов формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури у процесі професійної підготовки: проектування освітнього середовища, що забезпечує широкі можливості для розвитку комунікативної активності кожного майбутнього вчителя фізичної культури; реалізація активних форм та методів навчання, що спрямовані на поглиблення та систематизацію знань з формування комунікативної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури; формування загальних та фахових компетентностей (в тому числі комунікативної компетентності) в контексті міждисциплінарного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури; розвиток організаційно-комунікативних умінь та навичок майбутніх учителів фізичної культури.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності структурно-функціональної моделі формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури у закладах вищої освіти»** визначено компоненти (стимулюючий, когнітивний, організаційно-комунікативний та здоров'язбережувальний), критерії (мотиваційний, знаннєвий, комунікативний та здоров'язбережувальний), показники та рівні (високий, достатній (оптимальний), задовільний (продуктивний) і низький (базовий)) сформованості комунікативної компетентності.

Педагогічний експеримент складався з аналітичного, пошуково-констатувального, формувального та узагальнювального етапів, здійснювався протягом чотирьох років (2021-2025 рр.).

Дослідниця вказує, що в експериментальному навчанні було впроваджено структурно-функціональну модель формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури разом із конкретно-означеними педагогічними умовами, які ефективно впродовж усієї дослідницької роботи забезпечували формування даної

компетентності й дієво слугували теоретичним, організаційно-технологічним та практично-засадничим підґрунтям у проведенні наукового дослідження. Аналіз результатів педагогічного експерименту показав дієвість структурно-функціональної моделі формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури у закладах вищої освіти.

У **висновках** викладено основні результати дослідження проблеми, окреслено засадничі вимоги, що ставляться до підготовки здобувачів освіти з ціллю формування у них комунікативної компетентності, як системно-цілісного процесу на всіх його рівнях. Сформульовано пропозиції щодо додаткових розвідок проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури в умовах закладів вищої освіти, які передбачають дослідження теоретичних засад формування міжкультурної комунікації у майбутніх вчителів та впровадженні за змішаної форми організації навчання в освітній процес студентів педагогічних, інноваційно-комунікаційних технологій, які ефективно вчинятимуть вплив на рівень професійної підготовки та прийняття виважених рішень у мультикультурному середовищі.

Стиль і мова дисертації

Матеріал дисертації викладено послідовно, стиль викладання науковий, чіткий і лаконічний. В цілому дисертація є закінченою науковою роботою, що відповідає паспорту спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Дискусійні положення та побажання щодо вдосконалення змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Лю Хань, слід визначити зауваження, які можуть стати предметом дискусії під час захисту:

1. Розділ 1 (п. 1.2) містить цінний аналітичний матеріал щодо сучасних тенденцій підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, однак робота тільки б виграла, як би авторка додала критичний аналіз, чи проблемні аспекти впровадження зазначених підходів у практику підготовки вчителів фізичної культури, щоб підвищити рівень наукової обґрунтованості (наприклад, виклики цифровізації, міждисциплінарна перевантаженість та ін.).

2. Попри ґрунтовне теоретичне підґрунтя, в описі третьої педагогічної умови бракує конкретних прикладів реалізації міждисциплінарного підходу в освітньому процесі. Було б доцільно навести приклади інтеграції змісту навчальних дисциплін під час педагогічної практики студентів, розробки міждисциплінарних проектів, або фрагментів навчальних занять.

3. Хоча в тексті подано перелік методик (Є. Рогова, Т. Елерса, Л. Бережної та ін.), однак немає достатнього обґрунтування їх адаптації для

спеціальності 014.11 Середня освіта "Фізична культура", зокрема як вони корелюють з професійними особливостями майбутнього вчителя фізичної культури. Варто було б обґрунтувати, чому саме ці інструменти найкраще відображають сформованість комунікативної компетентності у контексті професійної підготовки фахівців фізичної культури.

Водночас, варто зазначити, що висловлені зауваження не є принциповими, вони мають рекомендаційний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку та не заперечують наукової цінності дисертаційного дослідження Лю Хань.

Загальні висновки

Проведений аналіз дає підстави зробити загальний висновок, що за актуальністю, змістом, сукупністю отриманих результатів, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю, достовірністю та повнотою висвітлення їх у публікаціях дисертаційна робота «Формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, є завершеним, цілісним дослідженням вагомої наукової проблеми, яке відповідає вимогам сформульованим у «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.), що дає підстави для присудження Лю Хань ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри фізичного виховання
та спорту Львівського національного
університету імені Івана Франка

Оксана ШУКАТКА

Вчений секретар

Львівського національного університету
імені Івана Франка

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА